

SLECHTVALKEN OP DE DIKKE TOREN IN ZIERIKZEE 2004-2005 EN 2005-2006

Geschreven door: Gijs van den Ende (zeeeend@zeelandnet.nl)

Vanaf de winter 1998-99 verblijven ieder jaar (weer) Slechtvalken (*Falco peregrinus*) op de Dikke Toren in Zierikzee. Het betrof waarschijnlijk steeds solitaire vogels – zowel mannen als vrouwen- die de toren gebruiken als pluk- en rustplaats en als uitvalsbasis voor prooivluchten. Uit onderzoek is gebleken dat deze Slechtvalken wellicht ook nog andere plukplaatsen dan de Dikke Toren gebruiken. Van alle in de verblijfsperiode op de toren verorberde prooien was het netto te consumeren gewicht (aan de hand van de gevonden prooieresten berekend) nooit genoeg om hun totale verblijfsperiode op de toren te kunnen overleven.

2004-2005

De in de winter 2004-2005 op de toren pleisterende Slechtvalk was vanaf eind september tot eind maart aanwezig. In onderstaande tabel een overzicht van de gevonden prooieresten. Opvallend is het grote aantal Goudplevieren en Houtsnippen. De laatste soort wordt waarschijnlijk ook 's nachts gevangen. Nu de Dikke Toren vanaf 2003 iedere dag vanaf zonsondergang tot 23.00 uur wordt belicht door schijnwerpers, werd waargenomen dat de valken op de torentrans actief rond zitten te kijken, wachtend op door de lichtbundels vliegende nachtactieve vogels, zoals bv. Houtsnip, Bokje en Waterral. Dit gedrag is ook uit de literatuur bekend.

Prooi soort	Aantal	Gemiddeld gewicht (g)	Totaal gewicht (g)	Weeknummers vondsten
Wintertaling <i>Anas crecca</i>	3	325	975	1, 11, 13
Waterral <i>Rallus aquaticus</i>	1	125	125	41
Meerkoe <i>Fulica atra</i>	1	900	900	3
Scholekster <i>Haematopus ostralegus</i>	1	488	488	1
Zilverplevier <i>Pluvialis squatarola</i>	1	129	129	7
Goudplevier <i>Pluvialis apricaria</i>	18 (-4)	215	3010	40, 43, 50, 51 (3x), 52 (2x), 53, 1, 2 (3x), 3 (2x), 7, 10
Kievit <i>Vanellus vanellus</i>	1	211	211	51
Bonte Str. <i>Calidris alpina</i>	1	55	55	5
Rosse Grutto <i>Limosa lapponica</i>	3(-1)	321	642	50 (2x), 11
Houtsnip <i>Scolopax rusticola</i>	5(-½)	315	1418	42, 47, 48, 8, 10
Tureluur <i>Tringa tetanus</i>	1	129	129	48
Houtduif <i>Columba palumbus</i>	5	515	2625	42, 44, 2, 3, 10
Soepduif <i>Columba livia forma domestica</i>	4	370	1480	47, 10(2x), 11
Kramsvogel <i>Turdus pilaris</i>	1 (-1)	107	107	2
Merel <i>Turdus merula</i>	1	88	88	50
Totaal	47	-	12.382	

Tabel 1. Door Slechtvalk *Falco peregrinus* geslagen prooien die werden verzameld onder de Dikke Toren in het centrum van Zierikzee in de periode 29 september 2004 tot en met 30 maart 2005. De negatieve getallen tussen haakjes betreffen prooien die niet werden opgegeten (zie ook tekst). Voor het totaalgewicht zijn ze niet meegerekend.

Als het om slechts één vogel zou gaan (zie zichtwaarnemingen) die 182 dagen op de toren pleisterde dan leert de volgende rekensom dat er $12.382 - 15\% \text{ (bot en veren)} = 10.525 : 182 = 57,8$ gram voedsel per dag beschikbaar was. Een man Slechtvalk heeft ± 115 g per dag voedsel nodig. Conclusie: de helft van de prooien werd elders opgegeten of werd niet gevonden.

Zichtwaarnemingen

Op 28 oktober rustte een Slechtvalkman overdag op een pinakel. 24 januari was dat ook het geval maar toen heb ik het geslacht niet kunnen vaststellen. Op 17 maart werd een vogel, alert om zich heen kijkend, om 22.30 uur op de verlichte trans van de toren gezien. Verder zijn er nog drie waarnemingen vanaf de Zeelandbrug (hemelsbreed ± 2 km van de Dikke Toren verwijderd) die mogelijk dezelfde vogel(s) betreffen: op 9 maart een man hangend in de stijwind boven de brug die even later gezelschap kreeg van een vrouw die vanonder de brug aangevlogen kwam. Op 18 maart een vrouw die vanaf het Stelletje richting Zeelandbrug vloog en op 7 april een Slechtvalk die jagend achter een duif in de richting van de Zuidhoekinlagen vloog. Als het bij de laatste drie waarnemingen ging om dezelfde vogel(s) als die van de Dikke Toren, dan zou het mogelijk een paartje betreffen. Ook rees het vermoeden dat er een paar Slechtvalken in de Zeelandbrug zou kunnen broeden. Op 3 april gingen Leo Tromper en ik dat onderzoeken. We stelden vast dat er in de brug in ieder geval volop genesteld wordt door soepduiven. Tussen iedere boogoverspanning is op het hoogste punt een brede spleet waardoor vogels in de ruimte onder het rijdek kunnen komen. Vooral in de eerste 10 door ons nog goed te controleren overspanningen zaten veel duiven: er werd daar druk in en uitgevlogen. Tijdens ons verblijf bij de brug hebben we geen Slechtvalk gezien. Ook bij een later bezoek, door mij alleen, op 15 april was dat niet het geval. Toch valt niet helemaal uit te sluiten dat er door Slechtvalken in de brug is gebreed.

2005-2006

In het najaar van 2005 werden de eerste prooien bijna twee weken eerder dan vorig jaar gevonden. De totale verblijfsduur was slechts 2 dagen langer want na 14 maart werden geen prooiresten meer gevonden. Er waren dit seizoen maar twee zichtwaarnemingen van de vogel op de toren. Op 7 januari zag ik overdag een Slechtvalk op de trans van de toren. Ik was zonder verrekijker en heb het geslacht niet kunnen vaststellen. Op 19 maart zat een vrouwtje Slechtvalk te zonnen op een pinakel aan de zuidwestelijke zijde, toen tevens de lijzijde van de toren. Ook op 19 maart werd bij het Pikgat (op 3,5 km van de Dikke Toren) een paartje jagende Slechtvalken door Leo Tromper en mij waargenomen. Of dat 'Dikke Toren vogels' waren weten we niet. Vanuit de omgeving van de Zeelandbrug zijn mij van dit seizoen geen waarnemingen bekend.

Ook bij deze vogel(s)? stonden weer opvallend veel Goudplevieren en Houtsnippen op het menu! Merkwaardig was de vondst van resten van een Visdief op 8 november! Het betrof een vrij verse kop. Het zou kunnen dat die pas na een week of zo naar beneden is gevallen maar ook dan blijft het laat in het jaar voor een Visdief in Nederland. Van een Bokje, echt maar een snackje voor een Slechtvalk,

© Pim Wolf

© Pim Wolf

Volwassen vrouw Slechtvalk op de Slikken van Flakkee op 8 oktober 2009. Foto's: Pim Wolf.

werd op 3 december een rechtervleugel gevonden. De totale verblijfsduur van de vogel op de toren was deze winter 184 dagen. Dat betekent dat er $8963 - 15\% \text{ (bot en veren)} = 6722 : 184 = 36,5$ g voedsel per dag te consumeren was. Lang niet genoeg om te overleven, dus ook deze vogel moet elders een plukplaats gehad hebben, of anders is maar een derde van alle prooiresten gevonden.

Ruipennen

Op 14 oktober 2003 vond ik een linker handpen (P2) van een Slechtvalk. 28 oktober 2004 raapte Vincent Krans een geruide staartpen op. In 2005 vond ik op 3 december nog een linker handpen (P1). Onderlinge vergelijking van deze pennen is waarschijnlijk niet mogelijk omdat het om verschillende handpennen (P1 en P2) gaat. De conclusie dat ze van één en hetzelfde individu afkomstig zijn, kon dus niet getrokken worden.

Prooi soort		Aantal	Gemiddeld gewicht (g)	Totaal gewicht (g)	Weeknummers vondsten
Geoorde Fuut	<i>Podiceps nigricollis</i>	1	358	358	39
Wintertaling	<i>Anas crecca</i>	1	325	325	37
Waterhoen	<i>Gallinula chloropus</i>	1	285	285	50
Kievit	<i>Vanellus vanellus</i>	2 (-1)	488	488	41, 7
Goudplevier	<i>Pluvialis apricaria</i>	13 (-4)	215	1935	42, 44, 45 (2), 46 (2), 50, 52, 2, 4(2), 8, 9
Kanoet	<i>Calidris canutus</i>	1 (-1)	176	-	8
Grutto	<i>Limosa limosa</i>	1	315	315	41
Kluut	<i>Avocetta recurvirostra</i>	1	317	317	37
Houtsnip	<i>Scolopax rusticola</i>	6 (-1)	315	1575	45, 46, 47, 48, 50, 52
Bokje	<i>Lymnocyptes minimus</i>	1	56	56	48
Visdief	<i>Sterna hirundo</i>	1	112	112	45
Houtduif	<i>Columba palumbus</i>	3	515	1545	39, 52, 11
Soepduif	<i>Columba livia forma domestica</i>	3	370	1120	37, 4, 6
Merel	<i>Turdus merula</i>	1	88	88	45
Kauw	<i>Corvus monedula</i>	1	233	233	9
Totaal		38	-	8963	

Tabel 2. Door Slechtvalk *Falco peregrinus* geslagen prooien die werden verzameld onder de Dikke Toren in het centrum van Zierikzee in de periode 12 september 2005 tot en met 14 maart 2006. De negatieve getallen tussen haakjes betreffen prooien die niet werden opgegeten. Voor het totaalgewicht zijn ze niet meegerekend.

Conclusie

Ook in de winterperiodes van 2004-2005 en 2005-2006 kon niet vastgesteld worden dat de op de Dikke Toren pleisterende Slechtvalken daar permanent verbleven. In het voorjaar van 2005 rees het vermoeden dat er wellicht sprake was van een paar valken en ook in de daarop volgende winter zou dat het geval geweest kunnen zijn. Opvallend is dat vanaf 2003, de toren werd toen behalve op donder- en zaterdag, iedere dag van zonsondergang tot 23.00 uur verlicht, meer prooiresten van nachtactieve soorten werden gevonden. Ook werd gezien dat er in het donker vanaf de torentrans door de valken naar prooi werd uitgekeken (standjacht). Deze jachtmethode werd alleen waargenomen tijdens de najaarstrek.

Literatuur

- ❖ *DeCandido R. & Deborah A.* 2006. Nocturnal hunting by Peregrine Falcons at the Empire State Building, New York City. *The Wilson Journal of Ornithology* 118(1)2006.
- ❖ *Ende G.F.C. van den.* 2004. Slechtvalk op de Dikke Toren, Zêêlieven 20 (2004).
- ❖ *Geneijgen P. van.* 2000. Slechtvalken jagen op nachtelijke trekvogels. *Slechtvalknieuwsbrief* 6 (1).
- ❖ *Marconet B.* 2003. Comportement de chasse nocturne du Faucon pèlerin (*Falco peregrinus*) à Belfort. *Ornithos* 10-5.

Dankwoord

Dank is verschuldigd aan de volgende waarnemers: Douwe van den Ende, Rinus van den Ende, Leo Tromper en Vincent Krans. Raoul Kleppe wordt bedankt voor het helpen verzamelen van prooiresten en, last but not least, Floor Arts voor het determineren van moeilijke soorten.